

เมื่อพูดถึง
สมัยผมเป็นเด็ก...

※ การ์ตูนในหนังสือเล่มนี้ใช้วิธีอ่านจากขวาไปซ้าย

ผมจะคุย
กับแมลง

เวลามีเรื่อง
ทุกข์ใจ

ผมก็ยังจะมี
เรื่องทุกข์ใจ
มากมาย
เหมือนเดิม

และเมื่อ
โตขึ้น

อะ...
ขอโทษ
ครับ

ผมควร
คุยกับใคร
ดีล่ะ

ถ้าอย่างนั้น
ตอนนี้

เมื่อผมกลับมาบ้านเกิด
ในช่วงวันหยุด
เทศกาลไอบัง

ผมก็ไปยังป่าที่
สมัยก่อนเคย
มาจับแมลง

คิดถึง
สมัยก่อนจัง

เมื่อเดินลึก
เข้าไปในป่า

เกือบไป
แล้ว

ตั้ง
ตั้ง

สวบสวบ

สวบสวบ

สมมุตินะ

ด้า

จะมอง
อะไร
นักหนา

คุย

กับ

โฮ
โฮ
โฮ

แมลง

รูรื่อง

จะ
เป็น
ยังงี้

ว่า
ไถ

เขี้ยว
งานยุ่ง
ชะมัด

SAMPLE

แมลงคือรุ่นพี่ที่มีชีวิต

อยู่มาก่อนมนุษย์

เกือบ

500 ล้านปี

ขออนุญาตถามฉบับน้อยนะครับ เวลาทุกคนได้ยินคำว่า “รุ่นพี่” ปกติแล้วจะนึกถึงใครกันครับ คนส่วนใหญ่น่าจะนึกถึงรุ่นพี่ในชมรมหรือรุ่นพี่ที่บริษัท แต่คงไม่มีใครนึกถึงแมลงใช่หรือเปล่า จริงๆ แล้วแมลงคือสิ่งมีชีวิตรุ่นพี่ที่อาศัยอยู่บนโลกมาก่อนมนุษย์ยาวนานมากเลยทีเดียว

มนุษยชาติถือกำเนิดเมื่อประมาณ 7 ล้านปีก่อน แต่แมลงมีชีวิตอยู่บนโลกใบนี้มาตั้งแต่เมื่อราว 480 ล้านปีก่อนแล้ว

แมลงมีสายพันธุ์ที่หลากหลายมาก ในขณะที่สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอย่างมนุษย์มีประมาณ 6,000 สายพันธุ์ แมลงกลับมีมากถึงราว 1 ล้านสายพันธุ์ นอกจากนี้ 75 เปอร์เซ็นต์ของสิ่งมีชีวิตบนโลกก็คือแมลง แถมยังมี

การค้นพบแมลงสายพันธุ์ใหม่ทุกปี กล่าวกันว่าถ้าเราค้นพบและบันทึกสายพันธุ์ใหม่ด้วยความเร็วเท่าในปัจจุบันต่อไปเรื่อยๆ จะต้องใช้เวลาอีก 500 ปีกว่าจะบันทึกสายพันธุ์ของแมลงได้ครบถ้วน เพราะอย่างนี้สิ่งมีชีวิตที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดบนโลกจึงไม่ใช่มนุษย์ แต่คือแมลงต่างหาก

เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นในป่าแห่งหนึ่ง เมื่อทาโร ชายหนุ่มผู้กำลังกลัดกลุ้มเรื่องความสัมพันธ์กับคนในที่ทำงานได้พบเจอเหล่าแมลงพูดได้ เขาก็ได้เรียนรู้ “กฎเหล็กของธรรมชาติ” จาก “สิ่งมีชีวิตรุ่นพี่” อย่างแมลง

ลองดูไปด้วยกันนะครับว่า ถ้าคุยกับแมลงรู้เรื่องเหล่าแมลงจะสอนอะไรกับเราบ้าง

นัตสึตะ ทาโร (อายุ 29 ปี)

กำลังกลุ้มใจเรื่องความสัมพันธ์
กับคนในที่ทำงาน ตอนนี้กลับมาบ้านเกิด
ในช่วงวันหยุดเทศกาลโอบัง
ชอบพูดติดปากว่า “ก็จริง...”

สารบัญ

"สามัญสำนึก"
แฝงไว้ด้วย "อคติ"
มากกว่าที่คิด

แดนยักษ์เอเชีย

→ P.28

"สบาย" กับ "สนุก"
เป็นคนละเรื่องกัน

ด้วงเฮดสแตนเดอร์

→ P.60

"คนที่พึ่งพาได้"
อาจทำให้เรากลายเป็น
"คนที่ไร้ความสามารถ"

ไหม (ตัวอ่อน)

→ P.92

ถ้าอยากเป็นผู้รับ
ก็ต้องรู้จักเป็นผู้ให้ก่อน

มดช่างไม้ญี่ปุ่น

→ P.14

การเปลี่ยนตัวเอง
ง่ายกว่าการเปลี่ยน
คนอื่นเยอะ

ตึกแตนทะเลทราย

→ P.44

คนที่ "คิดในทางกลับกัน" ได้
แม้ในยาม "ทุกข์ใจ"
คือผู้แข็งแกร่ง

มดทะเลทรายสะฮารา

→ P.78

เมื่อสถานะเปลี่ยน
"สิ่งที่ชอบและสิ่งที่เกลียด"
ก็จะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

แมลงเต่าทองเร็ดจุด

→ P.110

ข้อดีกับข้อเสีย
คือเหรียญสองด้าน

.....
ดึกแด่นใบไม้ยักษ์

➔ P.124

เติมพันชัยชนะด้วย
"จุดเด่น * จุดเด่น"

.....
ดั่งกว้างเฮอริควิลิส

➔ P.136

ถ้าไม่บอกความรู้สึกนึกคิด
ออกมา ก็เหมือนกับ
ไม่ได้คิดอะไรเลย

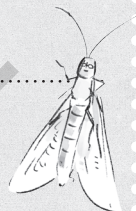
.....
แมงมุมนกยูง

➔ P.154

ยิ่งอยู่ใกล้
ยิ่งทะเลาะกันง่าย

.....
แมลงช้างปีกใส

➔ P.168

"ความสุขส่วนรวม"
กับ "ความสุขส่วนตัว"
มักไม่ค่อยตรงกัน

.....
ผึ้งโพรงญี่ปุ่น

➔ P.182

เมื่อคิดที่จะ "ปกป้อง
บางสิ่ง" ก็จำเป็นต้อง
"ละทิ้งบางสิ่ง"

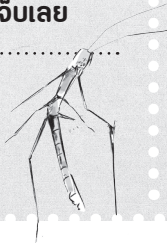
.....
ผีเสื้อนอนตัว

➔ P.196

ความแข็งแกร่งที่แท้จริง
คือการรู้จักเยียวยาตัวเอง
หาใช่การไม่บาดเจ็บเลย

.....
ดึกแด่นกิ้งก่าญี่ปุ่น

➔ P.208

เมื่อจวนจวนกับการ
ใช้ชีวิตจริง ๆ ก็
ไม่มีเวลามารู้สึกไม่พอใจ

.....
➔ P.222

ถ้าอยาก
เป็นผู้รับ
ก็ต้องรู้จัก
เป็นผู้ให้ก่อน

มดช่างไม้ญี่ปุ่น

วงศ์ Formicidae อันดับ Hymenoptera

ถิ่นที่อยู่ ญี่ปุ่น ฯลฯ

ขนาด 7-12 มิลลิเมตร (มดงาน)
ราว 17 มิลลิเมตร (มดราชินี)

มดใช้ชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกัน นานับถือนะเนี่ย

มนุษย์ก็ใช้ชีวิตแบบเดียวกันไม่ใช่หรอ

ไม่เลย ยิ่งโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยิ่งเอาแต่คำนวณผลได้ผลเสีย

ผลได้ผลเสียหรอ

ถ้าตัวเองไม่ได้ประโยชน์ก็จะไม่ยอมลงมือทำอะไรนะ

ลองยกตัวอย่างเหตุการณ์หน่อยสิ

ไม่ว่าผมจะงานยุ่งแค่ไหน แต่ทุกคนก็จะแกล้งทำเป็นไม่เห็น
คนในบริษัทผมส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า “ขอให้ตัวเองรอด
เป็นใช้ได้” ต่อให้ผมคิดว่า “อยากให้มีคนมาช่วยจัง”
ก็ไม่มีใครยอมช่วยเหลือสักคนเดียว

เอาน่า เดิมทีสิ่งมีชีวิตก็เป็นแบบนี้แหละ

เย็นชา...ยังงี้ไม่รู้แฮะ

ถ้าให้พูดจากมุมมองของมดละก็ การใช้ชีวิตแบบคำนวณ
ผลได้ผลเสียนะ...

มันเป็นเรื่องปกติมากในการดำเนินชีวิต เพราะงั้นไม่เห็น
เป็นไร ไม่เป็นไรเลยสักนิด!

มด
รับได้หมด
แหละ

มด
ชะอย่าง!

...แต่ว่าพวกคุณใช้ชีวิตโดยที่คำนึงถึงพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของตัวเองไม่ใช่หรือ

เปล่าเลย

อ้าว

ฉันพึ่งพาตัวเองอย่างเดียวไม่ได้หรอก เพราะ “อยากได้รับความช่วยเหลือ” “อยากให้ช่วยแบ่งเบางาน” ก็เลยร่วมมือกับมดตัวอื่นในการหาอาหารหรือเลี้ยงลูก ทั้งหมดก็เพื่อตัวเองนี่แหละ

อืม แต่ทุกอย่างก็ดูราบรื่นดี ทำเอาผมอิจฉาเลย

อ้อ ฉันบอกเรื่องเด็ดให้เรื่องหนึ่งก็ได้ มดใช้ชีวิตด้วยการร่วมมือกับแมลงชนิดหนึ่งด้วยนะ รู้ไหมว่าเป็นแมลงชนิดไหน

มดร่วมมือกับแมลงชนิดอื่นด้วยหรือ ไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย

งั้นเฉลยเลยนะ คำตอบคือ...

มดช่วยคุ้มครองเพลี้ยอ่อน

เพื่อเป็นการตอบแทน เพลี้ยอ่อนจะมอบน้ำหวานให้มด

เพี้ยอ่อนใจละ พวกเราช่วยคุ้มครองเพี้ยอ่อนให้ปลอดภัยจากแมลงเต่าทอง และขอรับน้ำหวานจากเพี้ยอ่อนเป็นการตอบแทน เป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบ “ช่วยคุ้มครอง” และ “ขอรับน้ำหวาน” แบบนี้แหละที่เรียกว่า **“give ANT take”****

อืม เข้าใจเล่นมุกนะ...

สิ่งมีชีวิตย่อมคำนวณผลได้ผลเสีย ถ้า “อยากเป็นผู้รับ” ก็ต้องรู้จัก “เป็นผู้ให้” ก่อน นี่คือ “กฎเหล็กของธรรมชาติ” ที่เหล่าแมลงต่างก็รู้กันดี

ไม่นึกเลยว่าจะได้เรียนรู้วิธีการใช้ชีวิตจากมด... คุณไม่คิดว่า จะ “พยายามให้น้อยที่สุด และรับให้ได้มากที่สุด” บ้างหรือ

สิ่งมีชีวิตที่คิดแบบนั้น...

※ ชื่อหลักการที่ถูกต้องคือ “give and take”
แต่บดอยากเล่นมุกคำที่ออกเสียงคล้ายกัน
จึงเปลี่ยนจาก and เป็น ant

สุดท้ายแล้วจะต้องขาดทุนแน่นอน ถึงแม้จะได้ประโยชน์ในระยะสั้นก็เถอะ นายรู้จักต้นสร้อยทอง^{*1}ไหม พืชชนิดนี้เป็นที่รังเกียจสุดๆ มันปล่อยสารเคมีที่ขัดขวางการเจริญเติบโตของพืชอื่นที่อยู่ข้างเคียงเพื่อให้ตัวเองโตได้ บริเวณนั้นเลยมีแต่ต้นสร้อยทอง

สุดยอด ยึดพื้นที่รอบตัวเลยสินะ

แต่ว่าบางครั้งสารเคมีชนิดนี้ก็ทำให้ตัวมันเองแห้งเหี่ยวไปด้วย

...มัวแต่ขัดแข้งขัดขาคนอื่นจนงานตัวเองไม่เดินสินะ

ใช่เลย เนื่องจากเป็นพืชต่างถิ่นที่ทำให้พืชชนิดอื่นแห้งเหี่ยวมนุษย์เลยเกลียดต้นสร้อยทองเหมือนกัน ชำร่ายทั้งที่เกสรของมันไม่ได้ถูกพัดพาไปตามลม แต่ดอกสร้อยทองกลับถูกคนเข้าใจผิดว่าเป็น “สาเหตุที่ทำให้คนแพ้เกสรดอกไม้”^{*2} แบบนี้ต้องเรียกว่าเสียชื่อเพราะข่าวลือตามลม!

※1 ต้นสร้อยทอง

เป็นพืชต่างถิ่น มีดอกสีเหลือง พบเห็นได้ทั่วไปในญี่ปุ่น ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งใน “พืชต่างถิ่นสุดเลวร้าย 100 ชนิดที่รุกรานญี่ปุ่น” รากของมันจะปล่อยสารเคมีที่ขัดขวางการเติบโตของพืชชนิดอื่นที่อยู่ข้างเคียง ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า “อัลลีโลพาธี (Allelopathy)” ในกรณีนี้ปล่อยสารเคมีออกมามากเกินไป ต้นสร้อยทองจะได้รับความเสียหายเช่นกัน

ลำบากแสนจริงนะ แต่ไม่ต้องกลัวก็ได้

เมื่อเสียชื่อไปแล้วครั้งหนึ่ง คนก็จะมองไม่ดีไปเสียหมด
ทุกเรื่องเหมือนอย่างต้นสร้อยทอง ดังนั้นถ้าคำนึงถึง
ประโยชน์ของตัวเองจริงๆ ละก็ **วิธีที่ดีที่สุดคือการให้
ไม่ใช่การแย่งชิง** การเป็นผู้ที่ใครๆ ก็ “อยากยื่นมือ
ช่วยเหลือ” คือสิ่งสำคัญมาก ฉันอยากคุ้มครองเพลี้ยอ่อน
ส่วนเพลี้ยอ่อนเองก็ยินดีมอบน้ำหวานให้ฉัน...นี่เป็นความ
สัมพันธ์ในอุดมคติเลยนะว่าไหม

ก็จริง รู้สึกเหมือนได้เรียนรู้เรื่องดีๆ เลย

ขอแถมเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ อีกเรื่องแล้วกัน นายรู้ไหมว่า
น้ำหวานของเพลี้ยอ่อนมาจากไหน ความจริงแล้ว...

※2 แผลงำพวงนี้จะทำน้ำที่ขมเกรสของดอก
สร้อยทอง แต่เนื่องจากต้นขอมมันมีลักษณะ
คล้ายหญ้าแก็กวัดซึ่งแพร่กระจายเกรสมานลบ
คนจึงมักเข้าใจผิดว่าดอกสร้อยทองคือ “สาเหตุ
ขออาการแพ้เกรสดอกไม้” (สาเหตุที่แท้จริง
มาจากหญ้าแก็กวัด)

กับใจล่ะ

ฉันดูดน้ำหวานที่ออกมาจากกันของเพลี้ยอ่อนนะ

จริงหรอเนี่ย...

ความสัมพันธ์หวานเจี๊ยบเลยใช่ไหมล่ะ

ผมไม่เอาด้วยเด็ดขาด

คำสอนของมดช่างไม้ญี่ปุ่น

ไม่ใช่เรื่องแปลกที่สิ่งมีชีวิตจะใช้ชีวิตแบบคำนวณ
ผลได้ผลเสีย แต่หากทำอะไรๆ ด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์
ของตัวเองเพียงอย่างเดียว ในระยะยาวจะต้องขาดทุนแน่นอน
เพราะเราจะมัวแต่สนใจคนอื่นจนเสียเวลาไปอย่างเปล่า
ประโยชน์มากขึ้น หรือไม่ก็เป็นที่รังเกียจของคนรอบตัวจนถูก
โจมตีเอาได้

ถ้าคำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเองละก็ อันดัมแรก
เราต้องทำประโยชน์ให้คนอื่นก่อน เพื่อให้คนอื่นรู้สึกกับเรา
ว่า “อยากช่วยคนคนนี้” หรือ “อยากคบหากับคนคนนี้”
สุดท้ายแล้วการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบที่มีการร่วมมือ
กันอย่างเหนียวแน่นก็คือวิธีการใช้ชีวิตที่ทำให้ได้ประโยชน์
สูงสุด **แทนที่จะแย่งชิงกัน สู้ผลักดันกันเป็นผู้ให้จะดีกว่า**

การให้และการรับ

การอยู่ร่วมกันและภาวะปรสิต

[การอยู่ร่วมกัน]

สิ่งมีชีวิตหลายชนิดใช้ชีวิต “อยู่ร่วมกัน” ถ้าเป็นการอยู่ร่วมกันโดยมีความสัมพันธ์แบบที่ต่างฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์จากกันและกันจะเรียกว่า “ภาวะพึ่งพาอาศัย” แต่ถ้าได้รับประโยชน์แค่ฝ่ายเดียวจะเรียกว่า “ภาวะอิงอาศัย”

- **ภาวะพึ่งพาอาศัย** : อย่างที่บอกไปแล้วว่ามดช่างไม้ญี่ปุ่นช่วยคุ้มครองเพลี้ยอ่อนโดยแลกกับน้ำหวานจากเพลี้ยอ่อน ความสัมพันธ์แบบนี้เรียกว่าภาวะพึ่งพาอาศัย นอกจากนี้ การที่แมลงบางชนิดดูดน้ำหวานจากดอกไม้แล้วช่วยแพร่กระจายละอองเกสรให้ดอกไม้ก็ถือเป็นภาวะพึ่งพาอาศัยเช่นกัน

มดอาเคเซียกับต้นอาเคเซีย

เรื่องที่น่าสนใจคือความสัมพันธ์ระหว่างมดอาเคเซียกับต้นอาเคเซีย มดชนิดนี้กินน้ำยางของต้นอาเคเซียและทำรังในหนามของต้นอาเคเซีย ในทางกลับกันก็ช่วยไล่แมลงที่มากินใบของต้นอาเคเซียด้วย มีทฤษฎีหนึ่งกล่าวว่า น้ำยางของต้นอาเคเซียมีส่วนประกอบที่กินเข้าไปแล้วจะทำให้

ไม่สามารถย่อยน้ำยางของพืชชนิดอื่นได้ นั่นแสดงว่าเมื่อมดอาเคเซียกินน้ำยางของต้นอาเคเซียไปเรื่อยๆ ก็จะเกิดอาการ “ติดต้นอาเคเซีย”

- **ภาวะอิงอาศัย :** ขอยกตัวอย่างแมงป่องเทียม มันไม่มีปีกจึงต้องอาศัยเกาะด้วยฮาร์เลควินเวลาจะไปไหนมาไหนกรณีนี้แมงป่องเทียมได้ประโยชน์อยู่ฝ่ายเดียว จึงถือเป็นภาวะอิงอาศัย ทั้งนี้แมงป่องเทียมไม่ใช่แมลง แต่เป็นสัตว์ขาปล้องเช่นเดียวกับแมงป่อง

[ภาวะปรสิต]

การดำรงชีวิตด้วยการแย่งชิงสารอาหารจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น เรียกว่า “ภาวะปรสิต” ตัวอย่างเช่น แตนเบียนจะต่อยหนอนผีเสื้อกะหล่ำแล้ววางไข่ในตัวหนอน เมื่อตัวอ่อนของแตนเบียนฟักออกมาจากไข่ ก็จะกัดกินหนอนผีเสื้อจนตายเพื่อให้ตัวเองได้เติบโต

ทีนี้ลองมองจากมุมมองพืชอย่างกะหล่ำปลีดูบ้าง สำหรับกะหล่ำปลีแล้ว หนอนผีเสื้อกะหล่ำคือศัตรูตัวอากาที่ชอมมากัดกินใบ ด้วยเหตุนี้เมื่อกะหล่ำปลีถูกเกาะใบ มันจึงปล่อยกลิ่นออกมาเพื่อบอกให้แตนเบียนรู้ว่าหนอนผีเสื้อกะหล่ำอยู่ตรงนี้ และให้แตนเบียนช่วยกำจัดศัตรูของตัวเอง กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกะหล่ำปลีกับแตนเบียนคือภาวะพึ่งพาอาศัย

